

Střední škola obchodu a služeb, Teplice, příspěvková organizace

Krizový plán

Krizový plán školy je součástí ŠKOLNÍHO PREVENTIVNÍHO PROGRAMU a slouží k řešení rizikových situací ve škole. S jeho zněním jsou pracovníci školy seznámeni na začátku školního roku. Plán je uložen na přístupném místě ve sborovně školy. Všichni zaměstnanci školy podle něj v případě potřeby postupují.

ZÁVAZNÝ POSTUP V JEDNOTLIVÝCH SITUACÍCH

1. Žák je v ohrožení života /je zraněn, chová se zmateně, ztrácí vědomí,.../

- zaměstnanec školy, který je přítomen této situaci nebo je informován jiným žákem, neprodleně poskytne první pomoc /viz níže/
- informuje vedení školy
- zavolá rychlou záchrannou službu 155
- vedení školy bude informovat zákonné zástupce žáka

2. Zaměstnanec má podezření na zneužití návykové látky u žáka

- zaměstnanec informuje vedení školy
- vedení školy informuje zákonné zástupce žáka
- vedení školy se zákonnými zástupci dohodne další postup:
  - a) pro žáka si neprodleně přijdou do školy
  - b) pokud zákonní zástupci nemohou přijít, vedení školy zajistí žákovi lékařské ošetření či kontaktuje OSPOD

3. Zaměstnanec je svědkem fyzického nebo slovního útoku na žáka

- zaměstnanec vhodným způsobem zasáhne a zajistí ochranu oběti
- zaměstnanec informuje vedení školy
- vedení školy bude informovat zákonné zástupce pachatelů i oběti o situaci
- vedení školy provede jednání se zákonnými zástupci žáků, ze kterého se vyhotoví písemný zápis podepsaný všemi přítomnými
- školní metodik prevence ve spolupráci s výchovným poradcem zajistí intervenční program pro třídní kolektiv
/PROBLEMATIKA OPAKOVANÉHO UBLIŽOVÁNÍ -ŠIKANY- JE ŘEŠENA ZVLÁŠŤ/

4. Zaměstnanec u žáka nalezne legální drogy /alkohol, cigarety, léky/

- při přistižení žáka je nutné mu v další konzumaci zabránit
- zaměstnanec informuje metodika prevence, ten věc řeší s vedením školy
- žák sám uloží na vyzvání alkohol nebo cigarety v ředitelně školy za přítomnosti 2 svědků
- v případě, že je žák ohrožen na zdraví a životě, zaměstnanec okamžitě volá záchrannou službu
- pokud žák není schopen pokračovat ve výuce, vyrozumí škola zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl
- v případě jeho nedostupnosti vyrozumí škola OSPOD, může požadovat pomoc
- vedení školy informuje zákonné zástupce žáka i v případě, že je žák schopen vyučování a vyzve je k převzetí nalezené látky

- vedení školy provede šetření a o daném šetření informuje zákonné zástupce žáka, může informovat o možnostech odborné pomoci

5. Zaměstnanec u žáka zjistí vlastnictví ilegální drogy /marihuana, TRIP, jiná podezřelá látka/

- zaměstnanec informuje vedení školy, metodika prevence, výchovného poradce
- **žák sám uloží na vyzvání podezřelou látku za přítomnosti 2 svědků do obálky se záznamem o situaci, tato obálka se uschová do ředitelny školy**
- vedení školy informuje zákonné zástupce žáka
- vedení školy událost oznámí Policii ČR a oddělení sociálně právní ochrany dětí
- vedení školy provede šetření a zápis o události

6. Zaměstnanec přistihne žáka při distribuci nelegální drogy

- nikdy mu zaměstnanec neodebere látku, zajistí jeho izolaci od ostatních dětí, zavede jej do ředitelny, kde je pod dohledem /nesmí se provádět osobní prohlídka ani prohlídka věcí, to je v kompetenci policie/
- vedení školy zavolá Policii ČR
- vedení školy provede záznam o případu, vyrozumí orgán sociálně právní ochrany dětí
- vedení školy informuje zákonné zástupce žáka

7. Zaměstnanec v areálu školy nalezne drogy nebo vybavení k jejich užívání

- zaměstnanec zajistí bezpečné uložení drogy nebo vybavení
- zaměstnanec informuje vedení školy
- vedení školy kontaktuje Policii ČR a předá jí nález
- vedení školy provede záznam o případu
- v případě, že se látka našla u žáka, který se jí intoxikoval, předá se látka přivolanému lékaři

8. Žák se zaměstnanci svěří s tím, že užívá drogy

- zaměstnanec oznámí informaci školnímu metodikovi prevence, ten rozhodne o dalším postupu

PRVNÍ POMOC PŘI OTRAVĚ ALKOHOLEM NEBO DROGAMI

Okamžitě přivolat lékaře!

Zdravotníci jsou vázáni mlčenlivostí. Odkládat přivolání pomoci by mohlo vážně ohrozit zdraví nebo i život postiženého. Důvodem k okamžitému lékařskému zákroku je i podezření na otravu. Nepodávejte nic, co obsahuje alkohol, černou kávu ani mléko!

Co dělat, než přijde lékař?

1. **Při vědomí a došlo-li k otravě ústy:** podat větší množství vody (je-li po ruce, s živočišným uhlím). Pak vyvolat stlačením kořene jazyka zvracení. Ošetřit možná zranění a zajistit nepřetržitý dohled. Zabránit prochladnutí.
2. **Při vědomí a došlo-li k otravě nitrožilní cestou nebo vdechnutím:** zvracení nemá smysl vyvolávat. Ošetřit možná zranění a zajistit dohled – hrozí riziko nesmyslného a nebezpečného jednání postiženého. Zabránit prochladnutí.

3. **V bezvědomí:** nikdy nepodávat postiženému nic ústy! Nesnažit se vyvolat zvracení - nebezpečí vdechnutí zvratků! Uvést do stabilizované polohy na bok, aby nezapadl jazyk. Ošetřit případná zranění, zajistit nepřetržitý dohled, zabránit prochlazení. **Při zástavě dechu** uvolnit dýchací cesty a provést umělé dýchání. **Při srdeční zástavě** je nutné aplikovat kardiopulmonální resuscitaci.

ŠIKANANA

Definice pojmu šikana - Šikanování je agresivní chování dítěte, žáka/žákyně, studenta/studentky (dále v textu pouze „žák“) vůči jinému žákovi, případně skupině žáků. Jedná se o opakované (nikoliv nutně) chování, které je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně a/nebo sociálně.

Šikana je charakteristická nepoměrem sil, **bezmocností obětí**, nepříjemností útoku pro oběť a samoučelností agrese.

Šikana je forma násilí (agrese), která ve škole ohrožuje naplňování zásad a cílů vzdělávání. Při jejím výskytu dochází k narušení pocitu bezpečí žáků a/nebo pedagogů. I při relativně malé intenzitě šikany může u žáků i pedagogů, kteří šikanou prošli, docházet k závažným psychickým traumatům. Výzkumy prokázaly negativní vliv šikany nejen na psychický stav všech zúčastněných, na vztahy ve škole, ale také na výsledky žáků v učení; na úkor šikany se také zkracuje čas strávený výukou.

Problém šikany nelze léčit jako problém vztahu mezi agresorem a obětí, aniž bychom léčili celou skupinu. To je jedna z nejčastějších chyb, ke které při řešení problému šikany dochází.

ZNAKY ŠIKANOVÁNÍ

Nepřímé (varovné) znaky šikanování

Doporučení učitelům

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními
- o přestávkách vyhledává blízkost učitelů
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči
- stává se uzavřeným
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené
- zašpiněný nebo poškozený oděv
- stále postrádá nějaké své věci
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit

Doporučení zákonným zástupcům - signály, kterých by si měli zákonní zástupci všimnout

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem
- nechutí jít ráno do školy, dítě odkládá odchod z domova, možno pozorovat strach
- ztráta chuti k jídlu
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, popř. střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem
- dítě chodí domů ze školy hladové
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. „Nechte mě!“
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad
- zmínky o možné sebevraždě
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody, případně doma krade peníze
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje i zlobu vůči rodičům
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma, své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat
- dítě se vyhýbá docházce do školy
- dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku

Přímé znaky šikanování

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet, např. z důvodu etnicity, sexuální orientace, náboženského vyznání apod.
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či spoluúčasti na nich
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmítání učitelům apod.

STADIA ŠIKANOVÁNÍ

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíbený a není uznávaný. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho,

spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích (což může být i školou vytvářené konkurenční prostředí), kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Většinou platí mezi ostatními žáky názor - „raději on, než já“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí „Buď jsi s námi, nebo proti nám.“ U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které pro přehlednost můžeme označit jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná. Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání parastruktury šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případě, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

Zvláštnosti u psychických šikan

U psychických šikan zůstává princip stadií nezměněn. Nicméně jejich podoba je jiná. V popředí je nepřímá a přímá verbální agrese čili psychické násilí. Často se zraňuje „jen“ slovem a izolací. Rozdíl je pouze v tom, že se nestupňuje násilí fyzické, ale psychické. Krutost psychického násilí si však v ničem nezadá s nejbrutálnější fyzickou agresí.

POSTUP ŠKOLY V PŘÍPADĚ PODEZŘENÍ NA ŠIKANU

- **Konfrontovat** svá pozorování nebo ohlášení s ostatními kolegy.
- **Oznámit** své podezření vedení školy a **konzultovat** další postup.

- **Vyšetřování povede** výchovná komise s pomocí třídního učitele.

V případě šikany je nutné posoudit, zda je to šikana v počátečním stadiu, kterou je možné řešit v rámci školy.

Pokročilé a neobvyklé formy šikany řeší škola v součinnosti s odborníky ze specializovaných pracovišť, zejména z PPP, SVP.

STRATEGIE PRO VYŠETŘOVÁNÍ ŠIKANY

- 1) Odhad závažnosti a formy šikany.
- 2) **Rozhovor** s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
- 3) **Nalezení** vhodných svědků.
- 4) **Individuální rozhovory se svědky** (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory). Mezi čtyřma očima **vyslechnout** více nezaujatých **svědků**. Vždy vést **písemný záznam** a věnovat pozornost všem detailům jako např. nesrovnalostem v časech a místech, apod.
- 5) **Zajištění ochrany oběti! Spojit se s rodiči případné oběti** (požádat je o spolupráci), konzultovat s nimi výskyt nepřímých znaků šikany – dbát na **taktní přístup** a zejména na zachování důvěrnosti informací. Vše zapisovat nebo nahrávat.
- 6) **Rozhovor s agresory**, případně konfrontace mezi nimi. Vyslechnout agresory – **překvapivě**, mezi čtyřma očima, znemožnit domluvu výpovědí. Vytipovat nejslabší článek, dovést k přiznání či vzájemnému obviňování.

DALŠÍ VÝCHOVNÁ OPATŘENÍ

- Vedení školy spolu s týmem školního poradenského pracoviště **posoudí** na základě shromážděných informací, **zda se jedná o šikanu a jaký je stupeň závažnosti**, navrhne další postup vůči obětem, agresorům i třídě jako celku a jejich potrestání.
- **Pozvat** individuálně k jednání **rodiče agresorů**, seznámit je se situací, sdělit jim navrhovaná opatření a požádat je o spolupráci.
- Pokud rodiče odmítají, **zvážit oznámení Policii ČR** – závisí na věku agresorů, na intenzitě a závažnosti šikany.
- **Rozebrat situaci se třídou**, prodiskutovat, vysvětlit nebezpečnost a důsledky šikany, oznámit potrestání viníků. V případě, že je třída na straně útočníka, vysvětlit, že konflikty a problémy se nemohou řešit jakýmkoliv násilím.
- Pokud se situace vyřeší pouze odchodem některých žáků, měl by **odejít agresor, a nikoli oběť**.

DOPORUČENÁ STRATEGIE PŘI VÝBUCHU BRUTÁLNÍHO SKUPINOVÉHO NÁSILÍ TZV. ŠKOLNÍHO LYNČOVÁNÍ

A. První (alarmující) kroky pomoci

1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany;
2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí

B. Příprava podmínek pro vyšetřování

3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy;
4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi;
5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře);
6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

C. Vyšetřování

7. rozhovor s obětí a informátory;
8. nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků;
9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky;
10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi)

D. Náprava

11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

V Teplicích 1. 9. 2020

Ing. Jiřina Cingrošová
školní metodik prevence